

DECIZIE

17 mai 2021

Colegiul Penal lărgit în componența:
președinte
judecători

mun. Chișinău

TOMA Nadejda
CATAN Liliana
DIACONU Iurie
GUZUN Ion
BOICO Victor

a judecat, fără participarea părților, recursul ordinar, împotriva deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 02 decembrie 2020 declarat de avocatul Corolevschi Maria, în numele inculpatului

Munteanu Petru XXXXX, născut la XXXXX,
originar și domiciliat în XXXXX.

Termenul de examinare a cauzei:

Prima instanță: 28.08.2019 – 10.06.2020;

Instanța de apel: 21.07.2020 – 02.12.2020;

Instanța de recurs: 04.02.2021 – 17.05.2021.

Asupra recursului ordinar Colegiul Penal lărgit

c o n s t a t ă :

1. Prin sentința Judecătoriei Soroca, sediu Florești, din 10 iunie 2020 Munteanu Petru a fost recunoscut vinovat în comiterea infracțiunilor prevăzute de art. 151 alin. (4), art.172 alin. (2) lit. c) și art. 188 alin. (2) lit. b), d) Cod penal, fiind absolvit de răspundere penală pe motiv că a săvârșit faptele prejudiciabile în stare de iresponsabilitate, aplicându-i-se măsura de constrângere cu caracter medical și dispusă internarea la tratament prin constrângere într-o instituție psihiatrică cu supraveghere obișnuită.

Acțiunea civilă a succesoriului părții vătămate a fost lăsată fără soluționare.

2. Judecând cauza, în procedură specială prevăzută de art. 488-503 Cod de procedură penală, prima instanță a reținut, că Munteanu Petru în noaptea spre 22 februarie 2019, de comun acord și împreună cu altă persoană, cu scopul sustragerii prin tâlhărie a bunurilor altei persoane, aflându-se în XXXXX, fiind în stare de ebrietate alcoolică, au deteriorat ușa locuinței lui Munteanu Nicolai și dându-și seama de caracterul acțiunilor sale, l-au atacat pe ultimul, aplicându-i multiple lovituri peste diferite regiuni ale corpului, cauzându-i conform raportului de expertiză judiciară nr.201903C0566 din 26.04.2019 leziuni corporale grave, apoi au sustras deschis de la victimă bani în numerar în sumă totală de 7000 lei, astfel, cauzând părții vătămate un prejudiciu material în sumă totală de 7000 lei.

Tot el, în noaptea spre 22 februarie 2019, de comun acord și împreună cu altă persoană, în timp ce se aflau în locuința lui Munteanu Nicolai, situată în XXXXX, imediat după comiterea atacului tâlhăresc, fiind în stare de ebrietate alcoolică, cunoscând cu certitudine că Munteanu Nicolai, locuiește de unul singur, intenționat, urmărind scopul satisfacerii poftelor sexuale, dându-și seama de acțiunile

sale prejudiciabile, prevăzând urmările lor și dorindu-le în mod conștient, intenționat, acționând de comun acord, în vederea atingerii scopului urmărit, au aplicat față de Munteanu Nicolai constrângere fizică, manifestată prin aplicare de lovituri peste diferite regiuni ale corpului, care au avut ca obiectiv înfrângerea împotrivirii fizice a părții vătămate la actul sexual și în același timp profitând de vârsta înaintată a părții vătămate, forțat l-au dezbrăcat de lenjeria de corp și contrar voinței părții vătămate, au întreținut cu el, act sexual forțat, manifestat prin introducerea membrului viril în rectul părții vătămate.

Potrivit raportului de expertiză judiciară nr. 201903C0566 din 26 aprilie 2019 la cadavrul lui Munteanu Nicolai s-au depistat 2 plăgi lacerate în regiunea perianală.

Tot el, în noaptea spre 22 februarie 2019, de comun acord și împreună cu altă persoană, în timp ce se aflau în locuința lui Munteanu Nicolai, situată în XXXXX, imediat după comiterea atacului tâlhăresc, fiind în stare de ebrietate alcoolică, cunoscând cu certitudine că Munteanu Nicolai, locuiește de unul singur, având scopul vătămării corporale, intenționat i-au aplicat ultimului multiple lovituri cu pumnii și picioarele peste diferite regiuni ale corpului, cap și abdomen, cauzându-i leziuni corporale sub formă de traumă cranio-cerebrală deschisă cu plăgi prelucrate chirurgical în regiunea frontală și pe față, echimoze pe față cu trecere pe gât, ruptură subconjunctivală sclerei cu hemoragii pe dreapta, hemoragii în țesuturile moi pericraniene fronto-parieto-temporal bilateral, cu trecere în regiunea occipitală pe dreapta, hemoragii în mușchiul temporal drept, fractura liniară ale oaselor bolții craniului cu trecere pe baza craniului, fractura înfundată osului frontal în regiunea bazei craniului, fractura complexului zigomatico-orbito-maxilar din dreapta cu deplasare (din fișa medicală), hematom subdural în regiunea emisferei cerebrale drepte (volum 20 ml), hemoragii subrahnoidiene pe lobii occipitali și parietali, bilateral, contuzie hemoragică lobilor frontali și lobului temporal pe dreapta, leziune axonală difuză a creierului și hemoragii secundare în trunchiul cerebral (histologic); traumă toraco abdominală închisă cu echimoză hemitoracelui drept și abdomenului, fracturi ale coastelor 5,6,7,8 din dreapta și 2,3,5,6,7,9,10,11 din stânga în proces de consolidare cu hemoragii în țesuturile adiacente: echimoze pe membrele superioare, plăgi pe mână propriu zisă dreapta, excoriații pe membrele inferioare, plăgi lacerate supurate în regiunea parianală, care potrivit raportului de expertiză judiciară nr. 201903C0566 din 26.04.2019 se califică ca vătămare corporală gravă periculoasă pentru viață și are legătură cauzală directă cu cauza decesului părții vătămate ce a survenit la 05.03.2019, în jurul orei 15:30.

2.1. Prima instanță a statuat că vinovăția inculpatului în comiterea infracțiunilor incriminate este dovedită prin probele administrate în faza de urmărire penală, cercetate în ședința de judecată și că în acțiunile inculpatului se întrunesc elementele componentelor de infracțiuni prevăzute de art. 151 alin. (4) Cod penal – *vătămarea intenționată gravă a integrității corporale sau a sănătății, care este periculoasă pentru viață, săvârșit de două persoane, care a provocat decesul victimei*, art. 172 alin. (2) lit. c) Cod penal – *homosexualitatea, săvârșită prin constrângere fizică a persoanei, profitând de imposibilitatea acesteia de a se apăra, săvârșit de două persoane* și art. 188 alin. (2) lit. b), d) Cod penal – *tîlhăria, adică atacul săvârșit asupra unei persoane în scopul sustragerii bunurilor, însoțit*

de violență periculoasă pentru viața sau sănătatea persoanei agresate, săvârșită de două persoane, prin pătrundere în locuință.

Totodată, în privința inculpatului urmează a fi aplicată măsură de constrângere cu caracter medical, sub formă de internare în instituție psihiatrică cu supraveghere obișnuită, or potrivit raportului de expertiza psihiatrico-legală staționară ambulatorie nr. 201936S0038 din 15.05.2019 Munteanu Petru suferă de maladie psihică cronică și evolutivă, el la momentul comiterii infracțiunii și în prezent nu avea capacitatea de a-și dea seama de acțiunile sale și nu le putea dirija/nu are capacitatea de a-și dea de acțiunile sale și nu le poate dirija, deci a acționat/acționează fără discernământ.

La soluționarea acțiunii civile, au fost invocate prevederile art. 324 alin. (2) Cod de procedură penală, succesorul părții vătămate neprezentându-se în ședința de judecată pentru a susține acțiunea civilă.

3. Sentința a fost atacată cu apel de către succesorul părții vătămate Munteanu Viorica, care a solicitat casarea hotărârii, rejudecarea cauzei și pronunțarea unei noi hotărâri prin care să fie admisă integral acțiunea civilă să fie indicat termenul de aplicare a măsurii de constrângere, deoarece cerințele înaintate au fost parțial recunoscute de reprezentantul legal al inculpatului, fiind de acord cu repararea prejudiciului material, obiectând doar asupra pretențiilor morale.

De asemenea, prima instanță urma să se expună privitor la durata perioadei de aplicare a măsurilor de constrângere cu caracter medical.

4. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 02 decembrie 2020 a fost admis apelul, inclusiv din alte motive, casată parțial sentința și pronunțată o nouă hotărâre, potrivit modului stabilit pentru prima instanță, prin care Munteanu Petru, în temeiul art. 23 alin. (1) Cod penal și art. 499 alin. (1) Cod de procedură penală, a fost liberat de răspundere penală pe art. 151 alin. (4), art. 172 alin. (2) lit. c) și art. 188 alin. (2) lit. b), d) Cod penal și aplicată măsura de constrângere cu caracter medical, cu dispunerea internării inculpatului la tratament prin constrângere într-o instituție psihiatrică cu supravegherea obișnuită.

Acțiunea civilă a fost admisă integral, dispunându-se încasarea din contul inculpatului în beneficiul succesorului părții vătămate 19281 (nouăsprezece mii două sute optzeci și unu) lei cu titlu de prejudiciu material și suma de 100000 (o sută mii) lei, cu titlu de prejudiciu moral.

4.1. Pentru a-și motiva soluția adoptată, instanța de apel a constatat că, prima instanță corect a stabilit circumstanțele de fapt și de drept, însă eronat a declarat vinovat inculpatul în comiterea infracțiunilor imputate, ulterior absolvindu-l de răspundere penală, pe motivul săvârșirii faptelor infracționale în stare de iresponsabilitate cât și greșit a concluzionat lăsarea fără soluționare a acțiunii civile.

Prin probatoriul administrat și cercetat în ședința de judecată, instanța de apel a conchis că a fost dovedită pe deplin vinovăția lui Muntean Petru în comiterea infracțiunilor prevăzute de art. 151 alin. (4), art. 172 alin. (2) lit. c) și art. 188 alin. (2) lit. b), d) Cod penal, însă acesta nu poate fi deferit justiției, or, din raportul de expertiză judiciară nr. 201936S0038 din 15 mai 2019 s-a concluzionat că el a acționat și acționează fără discernământ.

În acest context, instanța a indicat că vinovăția, este atitudinea psihică a celui care comite o faptă ilicită față de fapta sa și de consecințele acesteia. Vinovăția, ca element constitutiv al răspunderii juridice, presupune recunoașterea capacității oamenilor de a acționa cu discernământ, de a-și alege modalitatea comportării în raport cu un scop urmărit în mod conștient. Răspunderea juridică se exclude în cazul săvârșirii unui act ilicit dar fără vinovăție, de exemplu acționarea fără discernământ.

Prin urmare, în dispozitivul sentinței prin care persoana este liberată de răspundere penală (art. 23 alin. (1) Cod penal) nu se va regăsi sintagma „*se recunoaște vinovat*”, or, o persoană iresponsabilă nu poate fi recunoscută vinovată, deoarece, vinovăția este o stare psiho-emoțională a persoanei în raport cu fapta comisă, fapt ce nu persistă la persoana care a acționat în stare de iresponsabilitate în momentul comiterii infracțiunii, ca rezultat fiind liberată de răspundere penală și afirmațiile apelantului cu privire la stabilirea unui termen determinat de aplicare a măsurii de constrângere cu caracter medical sunt netemeinice.

Totodată, prima instanță greșit a soluționat acțiunea civilă, deoarece succesorul părții vătămate Muntean Viorica a fost prezentă în instanța de fond, fiind audiată, iar ulterior a înaintat acțiunea civilă, solicitând examinarea cauzei în continuare în lipsa sa. Mai mult, ea a prezentat toate probele materiale de care dispune și prima instanță urma să se expună în partea cuantumului probat, reieșind din probele prezentate.

Ținând cont de solicitările din acțiunea civilă depusă și probele administrate, instanța de apel a admis integral cerințele succesului părții vătămate, pretențiile materiale fiind probate în totalitate, iar cele morale rezultând din trăirile emoționale ale familiei părți vătămate, care a fost supus violenței fizice și ca urmare a decedat.

În același context, instanța de apel a considerat ca irelevantă solicitarea apelantului de a se dispune repararea prejudiciul cauzat din contul reprezentantului legal al inculpatului, or, Munteanu Petru a atins vârsta majoratului și n-a fost lipsit sau limitat în capacitatea de exercițiu, nefiind instituite în privința acestuia măsuri de ocrotire judiciară.

5. Împotriva deciziei, recurs ordinar declară avocatul Corolevschi Maria, în numele inculpatului Munteanu Petru prin care se solicită casarea deciziei în latura civilă și pronunțarea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii civile înaintate de Munteanu Viorica.

În susținerea recursului se invocă că instanța de apel și-a motivat soluția contradictoriu, or chiar dacă se indică că Munteanu Petru a săvârșit infracțiunile fără discernământ, se dispune încasarea din contul acestuia a prejudiciului material și moral cauzat prin infracțiune, făcându-se referire la prevederile art. 1998 alin. (1) și art. 2036 alin. (1) și (2) Cod civil care indică la acționarea cu vinovăție și la obligarea persoanei responsabile de a repara prejudiciului material și moral cauzat prin acțiune sau omisiune.

În drept, recursul este întemeiat în baza art. 427 alin.(1) pct. 6) Cod de procedură penală.

6. Referință, în conformitate cu prevederile art. 431 alin. (1) pct. 1¹) Cod de procedură penală, depune procurorul și succesorul părții vătămate, ambii solicitând menținerea hotărârii recurate ca legală și întemeiată.

7. Colegiul Penal lărgit constată că recursul ordinar a fost depus în termen legal, or pronunțarea integrală a deciziei a avut loc la 22 decembrie 2020, iar recursul a fost depus la 20 ianuarie 2021.

8. Judecând recursul ordinar în raport cu materialele cauzei, Colegiul concluzionează că acesta urmează a fi admis, casată total decizia instanței de apel și dispusă rejudecarea cauzei în aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată, din următoarele considerente.

Instanța de recurs poate să intervină în soluția instanței de apel, inclusiv și să o caseze, atunci când se constată comiterea erorilor de drept, ce au dus la adoptarea unei hotărâri netemeinice, în același timp, verificându-se dacă s-a aplicat corect legea la faptele reținute prin hotărârea atacată și dacă aceste fapte au fost constatate cu respectarea dispozițiilor de drept formal și material.

Potrivit dispoziției art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, judecând recursul, instanța este în drept să îl admită, să caseze total sau parțial hotărârea atacată și să dispună rejudecarea de către instanța de apel, în cazul în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Totodată, conform efectului devolutiv al recursului și limitele lui, instanța de recurs este în drept să judece și în baza temeiurilor neinvocate, fără a agrava situația condamnaților (*art. 424 alin. (2) Cod de procedură penală*).

Din conținutul cererii de recurs rezultă că recurentul, invocând temeiul de casare prevăzut de art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, pledează pentru casarea în partea soluționării acțiunii civile decizia instanței de apel cu adoptarea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii civile, deoarece motivarea soluției contrazice dispozitivul hotărârii.

Verificând și analizând decizia instanței de apel, raportat la motivele invocate de recurent, Colegiul penal lărgit constată că atât prima instanță cât și instanța de apel la adoptarea soluției nu a respectat întocmai prevederile legale, ignorând exigențele legii procesual-penală în partea motivării hotărârii, ceea ce duce la desființarea hotărârii instanței de apel și dispunerea rejudecării de către aceeași instanță, or această eroare de drept nu poate fi înlăturată în nici un mod în procedura recursului, instanța de recurs nefiind abilitată cu atribuții de a judeca cauza în fond, substituind autoritatea care a judecat apelul cu încălcarea prevederilor legii procesual-penală, excluzându-se adoptarea soluției propuse de recurent.

În susținerea celor expuse supra, Colegiul menționează că prima instanță și cea de apel au admis următoarele erori de drept.

În primul rând, potrivit art. 499 alin. (1) Cod de procedură penală, coroborat cu art. 23 și 99 Cod penal, în cazul în care persoana săvârșește infracțiune în stare de iresponsabilitate, instanța de judecată adoptă, fie: 1) o sentința de absolvire a acestei persoane de pedeapsa sau răspunderea penală; 2) o sentința de liberare de pedeapsa penală și de aplicare față de ea a unor măsuri de constrângere cu caracter medical (*internarea într-o instituție psihiatrică cu supraveghere obișnuită sau cu supraveghere riguroasă*) sau 3) o sentința de încetare a procesului penal și de

neaplicare a măsurilor de constrângere cu caracter medical, când prin caracterul faptei săvârșite și sănătății sale, persoana nu prezintă pericol pentru societate și nu are nevoie de tratament forțat.

În corespundere cu art. 498 alin. (1), (2) pct. 1)-(5) Cod de procedură penală, la adoptarea sentinței, instanța trebuie să soluționeze dacă a avut loc fapta prejudiciabilă prevăzută de legea penală, dacă fapta aceasta a fost săvârșită de persoana cauza careia se judecă, dacă această persoană a săvârșit fapta prejudiciabilă în stare de iresponsabilitate, dacă trebuie aplicată vreo măsură de constrângere cu caracter medical și care anume.

În corespundere cu jurisprudența națională, sentința trebuie să corespundă atât după formă, cât și după conținut cerințelor Codului de procedură penală. Sentința se expune în mod consecvent, astfel ca noua situație să decurgă din cea anterioară și să aibă legătură logică cu ea, excluzându-se folosirea formulărilor inexacte.

În pofida acestor prescripții legale, potrivit dispozitivului și descriptivului sentinței, prima instanță:

a) a constatat că faptele prejudiciabile au fost săvârșite de inculpat și a recunoscut vinovăția acestuia în săvârșirea faptelor infracționale incriminate, fără a ține cont de faptul că recunoașterea vinovăției în comiterea faptei infracționale este contrară dispozițiilor art. 499 alin. (1) Cod de procedură penală ea fiind specifică sentinței de condamnare nu și sentinței de aplicare a unor măsuri de constrângere cu caracter medical;

b) a concluzionat despre aplicarea față de inculpat a măsurii de constrângere cu caracter medical – internarea într-o instituție psihiatrică cu supraveghere obișnuită, fără a stabili că Munteanu Petru a săvârșit faptele prejudiciabile în stare de iresponsabilitate, or numai instanța de judecată este în drept de a o constata, expertul doar expunându-și concluzia asupra obiectului supus expertizării.

Astfel, prima instanță nu a judecat fondul cauzei în conformitate cu rigorile prevăzute de lege și în raport cu circumstanțele în fapt și drept invocate în ordonanța de trimitere a cauzei în instanța de judecată, adoptând o hotărâre care nu cuprinde motive legale pe care se întemeiază soluția, motivarea soluției contrazicând dispozitivul hotărârii, acesta fiind expus neclar.

În al doilea rând, potrivit art. 414 alin. (1), (6) Cod de procedură penală, instanța de apel, judecând apelul, verifică legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în baza probelor examinate de prima instanță, conform materialelor din cauza penală. Instanța de apel nu este în drept să-și întemeieze concluziile pe probele cercetate de prima instanță dacă ele nu au fost verificate în ședința de judecată a instanței de apel și nu au fost consemnate în procesul-verbal.

Conform art. 419 Cod de procedură penală, rejudecarea cauzei de către instanța de apel se desfășoară potrivit regulilor generale pentru examinarea cauzelor în primă instanță, care se aplică în mod corespunzător, iar art. 417 alin. (1) pct. 8) Cod de procedură penală prevede că decizia instanței de apel trebuie să cuprindă temeiurile de fapt și de drept care au dus la admiterea apelului, precum și motivele adoptării soluției date.

Însă, instanța de apel, nu a respectat prescripțiile de drept nominalizate, deoarece, rejudecând cauza conform regulilor generale, potrivit descriptivului și

dispozitivului deciziei contestate se constată că nu s-a reacționat în modul prevăzut de lege asupra erorilor de drept ce rezultă din textul hotărârii primei instanțe și la fel a concluzionat despre aplicarea față de inculpat a măsurii de constrângere cu caracter medical – internarea într-o instituție psihiatrică cu supraveghere obișnuită, fără a stabili că Munteanu Petru a săvârșit faptele prejudiciabile în stare de iresponsabilitate.

De asemenea, instanța de apel a decis *liberarea de răspundere penală* a lui Munteanu Petru, cu toate că, potrivit jurisprudenței naționale, dispozitivul hotărârii în privința unei persoane care a comis fapta infracțională în stare de iresponsabilitate, trebuie să cuprindă indicația că *aceasta se absolvă de răspunderea penală* pe motiv că fapta a fost comisă în stare de iresponsabilitate, or nu poate fi vorba de liberare de răspundere penală în cazul în care făptuitorului îi lipsește discernământul, întrucât această circumstanță exclude caracterul ilicit al faptei.

Mai mult ca atât, soluționând acțiunea civilă, instanța de apel a motivat încasarea prejudiciului material indicând la general că „...*la dosar fiind anexate bonuri de plată suportă cheltuielile de funeralii...*”, fără a arăta și a cerceta, în conformitate cu prevederile art. 414 și art. 417 Cod de procedură penală, probele ce au determinat adoptarea unei asemenea soluției, fapt ce echivalează cu nerespectarea dreptului la o hotărâre motivată, or, potrivit jurisprudenței constante a CtEDO, expuse în cazurile aplicării art. 6 CoEDO s-a conchis că o hotărâre motivată demonstrează că părțile au fost auzite în cadrul procesului penal (hotărârea *Suominen împotriva Finlandei*). Totodată, în hotărârea CtEDO în cauza *Helle împotriva Finlandei* s-a reținut că noțiunea de proces echitabil necesită ca o instanță internă care nu și-a motivat decizia, fie prin însușirea motivelor furnizate de o instanță inferioară fie prin alt mod, să fi examinat totuși în mod real chestiunile esențiale supuse atenției sale și să nu se fi mulțumit să confirme pur și simplu concluziile unei instanțe inferioare.

Tot aici, Colegiul reține că instanța de apel și-a motivat contradictoriu soluția adoptată asupra chestiunii cu privire la acțiunea civilă, or prevederile art. 1998 alin. (1) și art. 2036 alin. (1) și (2) Cod civil indică la acționarea cu vinovăție și la obligarea persoanei responsabile de a repara prejudiciului material și moral cauzat prin acțiune sau omisiune.

Prin urmare, Colegiul penal lărgit atestă că instanța de apel la judecarea apelului nu a respectat pe deplin normele procesuale expuse supra, precum și jurisprudența CtEDO enunțată, și a comis eroarea de drept prevăzută de art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, în sensul că hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția, prin ce a fost afectată soluția adoptată și astfel recursul declarat urmează a fi admis, iar decizia instanței de apel casată total, cu dispunerea rejudecării cauzei în instanța de apel.

La rejudecarea cauzei instanța urmează să se conducă de prevederile art. 436 Cod de procedură penală, care reglementează procedura de rejudecare și limitele acesteia, să se pronunțe în strictă conformitate cu prevederile legii procesual-penale asupra tuturor circumstanțelor de fapt ale cauzei și să țină seama de cele invocate în prezenta decizie și de motivele casării, să înlătore omisiunile admise și

să pronunțe o hotărâre legală și întemeiată, în conformitate cu prevederile art. 417 Cod de procedură penală.

9. În conformitate cu art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, Colegiul Penal lărgit

d e c i d e:

Admite recursul ordinar declarat de avocatul Corolevschi Maria, în numele inculpatului Munteanu Petru, casează total decizia Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 02 decembrie 2020, în cauza penală privind-l pe **Munteanu Petru XXXXX** și dispune rejudecarea cauzei, în aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Decizia nu este susceptibilă de a fi atacată.

Decizia pronunțată integral la 24 iunie 2021.

Președinte

TOMA Nadejda

Judecători

CATAN Liliana

DIACONU Iurie

GUZUN Ion

BOICO Victor